

Adatlap¹ témahirdetési javaslatához a Csonka Pál Doktori Iskola Tanácsa részére

Témavezető² neve: Dr. Krähling János
e-mail címe³: krahling@gmail.com

Téma címe: Színházépítészet - építészeti hagyományok és technikai fejlődés

A **téma** rövid leírása⁴:

A színház mint építészeti műfaj az európai közös kulturális örökség nagyon fontos fejezete, egyik kiemelkedően fontos interkulturális áramlata. A magyar színházépítészet történeti feldolgozásai elsősorban a jelentős színházépületeknek, illetve színháztervező építésznek szentelnek nagyobb figyelmet, a téma építészeti szempontú és kellő mélységű feldolgozása még várat magára. A meghirdetett kutatási témán belül arra az összefüggő és több szakterületet érintő kérdéskörre keresünk választ, hogy - egy adott színháztypust vizsgálva - az általános építészeti tendenciák függvényében és a színházról mint középülettől megkívánt építészeti igényesség mellett a kor építéstechnikai színvonala és körülményei valamint a színpadtechnika fejlődése hogyan befolyásolta az építészeti kialakítást.

A **téma** meghatározó irodalma⁵:

-Sisa J.-Wiebenson D.(szerk.): Magyarország építészetének története. Vince Kiadó, Bp. 1998.

-Heinz Kindermann, Theatergeschichte Europas. I–X. Salzburg, 1957–1974

-Reus, KD.(Szerk.):Faszination der Bühne. Bayreuth, 1999.

-Magyar művészet 1890-1919. (I-II.köt.) Akadémiai K. Bp.1981.

-Borsa-Tolnay: Az ismeretlen Operaház. Műszaki K., Bp. 1984.

-Szekér L.:A Nemzet Színháza építésének 150 éves története. Műszaki K., Bp. 1987.

-A Nemzeti Színház 150 éve. Gondolat, Bp. 1987.

-Staud Géza: A magyar színház történet forrásai I-III. Színháztudományi Int. Bp. 1963.

-Ordasi Zs: Neoreneszánsz színházépületek Magyarországon. Építés-Építészettudomány 37. 3-4. pp. 333-357.

A **téma** hazai és nemzetközi folyóiratai⁶:

¹ Az adatlapot egy példányban kinyomtatva és aláírva a Szilárdságtani Tanszék titkárságára, egy elektronikus változatban pedig a Doktori Iskola titkárának (Maróty Katalin mkata@et.bme.hu) kell eljuttatni. A témahirdetés elfogadása esetén az adatlap felkerül a Csonka Pál Doktori Iskola (www.szt.bme.hu/doktori), a témahirdetés rövid leírása pedig az Országos Doktori Tanács honlapjára (<http://www.doktori.hu/>)

² A témahirdetés elfogadása automatikusan a témavezető akkreditációját is jelenti a 2010. évi felvételi eljáráshoz.

³ Kérjük, olyan elérhetőséget adjon meg, ahová biztonsággal küldhetünk hivatalos értesítéseket.

⁴ A téma (szóközökkel) 2000-4000 leütés hosszú – a jelentkező hallgatókat bővebben tájékoztató változatát, (mely a téma fent megadott releváns nemzetközi irodalmára tételesen hivatkozik) – kérjük melléketben megadni.

⁵ Minimum 5, maximum 10 cikket vagy monográfiát kérünk felsorolni, melyben feltétlenül szerepelnie kell a legfrissebb, legismertebb eredményeknek.

⁶ Minimum 5, maximum 10 folyóirat megadását kérjük, melyek között feltétlenül szerepelnie kell a PhD fokozatszerzés szempontjából elengedhetetlen (Scopus és/vagy Sci

- Építés-Építészettudomány (Scopus)
- Magyar Építőművészet
- Művészettörténeti Értesítő
- Ars Hungarica
- Periodica Polytechnica Architecture (ICONDA)
- Periodica Polytechnica Civil Engineering (Scopus, Sci)
- Műemlékvédelem

A **témavezető** fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Józsa Anna - Krähling János: „Legyen a Horváth kertben Budán, szombaton este fél nyolc után” A Budai Nyári Színkör. Műemlékvédelem (közlésre elfogadva), 2010.
- Krähling János: „A kortárs lutheránus templomépítészet gyökerei és útkeresései.” In: Régi-Új Magyar Építőművészet Utóirat – Post Scriptum 2008/5. VIII. évf. 46. szám pp. 19-23.
- Krähling János – Halmos Balázs – Fekete J. Csaba: „A fertői marionettszínház új értelmezése – az épületkutatás („Bauforschung”) és alakhú felmérés mint kutatási módszer alkalmazásával. Építés-Építészettudomány 34 (1-2) 5-55. DOI:10.1566/ÉpTud.34.2006.1-2.1
- Krähling János: „Gyülekezeti központok a XX. század szakrális építészetében”. Építés-Építészettudomány 36./1-2 (2008. June) pp. 119-127. DOI:10.1566/EpTud.36.2008.1-2.6
- Krähling János – Halmos Balázs – Fekete J. Csaba: „A fertői marionettszínház alakhú felmérésen alapuló kutatása”. Műemlékvédelem L. évf. 4. szám (2006) pp 194-205.
- J. Krähling: "South Transdanubian Late Baroque Lutheran Church Architecture". Periodica Polytechnica vol.36. Nos. 1-4. (1992) pp. 175-180.

A **témavezető** utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- Tarnai, T. and Krähling, J., Polyhedra in churches. In: Proceedings of the IASS-SLTE 2008 Symposium 27 to 31 October, 2008, Acapulco, Mexico (Ed.: J.G. Oliva Salinas) CD-ROM, Universidad Nacional Autonoma de Mexico, 12 pp.
- Krähling János: XX. századi evangélikus templomépítészet Magyarországon a rendszerváltozásig In: Krähling János-Vukoszávlyev Zorán (szerk.): Új evangélikus templomok. Luther Kiadó, Budapest, 2008. 319 p.- pp. 21-28. (23823n)
- Krähling János: „Romantika és evangélikus templomépítészet”. In: Buda Attila-Ritoók Pál (szerk.): A fői templom és a romantika építésze. Terc Kiadó, Budapest. 2007. pp.27-31.
- Krähling János: Veszendő templomaink III. - Evangélikus templomok a mai Magyarországon. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004. 303. pp.
- J. Krähling: "L'influenza dell'architettura italiana Rinascimentale e Barocca sullo sviluppo dell'aspetto eclettico della città di Budapest". Rassegna no. 78. (2002./I) pp. 26-30.; 30-34 (olasz, angol)

A **témavezető** eddigi doktoranduszai⁷:

- Vukoszávlyev Zorán (1997/2000/2003)
- Maróty Katalin (2002/2005/2007)
- Halmos Balázs (2001/2004/2007)
- Gábor-Szabó Zsuzsanna (2006/2009/-)
- Nagy Gergely Domonkos (2007/-/-)

Melléklet: a téma bővebb leírása
Budapest, 2010. február 28.

Témavezető aláírása

illetve Iconda minősítésű idegen nyelvű folyóiratoknak is. Kérjük, ezeket a periodikákat a felsorolásban jelöljék meg.

⁷ Kérjük, a témavezetési tevékenységre vonatkozó adatokat abban az esetben is adja meg, ha témavezetőként a DI már korábban akkreditálta, vagy törzstagként témavezetői akkreditációja nem szükséges.

"Színházépítészet - építészeti hagyományok és technikai fejlődés "

(A téma bővebb leírása, 2000-4000 leütéssel, a téma megadott releváns nemzetközi irodalmára tételes hivatkozással)

A színház mint építészeti műfaj az európai közös kulturális örökség nagyon fontos fejezete, egyik kiemelkedően fontos interkulturális áramlata. A színház mint építészeti műfaj ókori előképek-előzmények után jellemzően az újkori építészetben bontakozott ki. A fedett nézőtér és a színpad mérete és tartószerkezeti kialakítása, továbbá az épülettel szemben támasztott reprezentációs igény és nem utolsósorban a színpad elkápráztató látványvilágának technikai megoldásai mindig komoly erőpróba elé állította az építészeket és a belsőépítészeket. Ebben a fejlődési spirálban a történeti színházak legtöbbször átalakult, s többségükről megfelelő dokumentáció sem maradt fenn.

Az elmúlt időszakban több olyan közös kutatás indult, amely a történeti színházépítészet európai szintű tárgyalását célozza - ilyen pl. az európai barokk színpadtechnika feldolgozására vállalkozó program. Mindezek mellett elmondható, hogy - hasonlóan az európai kutatáshoz - a magyar színházépítészet történeti feldolgozásai is elsősorban a kiemelkedően fontos színházépületeknek, illetve színháztervező építészeknek szentelnek nagyobb figyelmet, a téma építészeti szempontú és kellő mélységű feldolgozása még várat magára. A színházépületek kutatásához elengedhetetlenül fontos eredményeket jelentek meg az akadémiai kézikönyvben, illetve építészmunkákban (Ybl, Szkalnitzky, Fellner, Lajta ...). A színházakról azonban - különösen a kevésbé jelentősekről - ritkán maradt fenn olyan mélységű dokumentáció, amely az említett építészeti-technológiai-színpadtechnikai összefüggésrendszer szempontjait tekintve forrásul szolgálhat. Ezért a kutatás módszerének meghatározásakor a hagyományosnak mondható (levéltári és helyszíni) forráskutatás mellett az interdiszciplináris területek (technikatörténet, színház-történet, épületkutatás) különösen fontosak lehetnek.

A meghirdetett kutatási témán belül, egy adott építész vagy egy kiválasztott színház-típus vizsgálata kapcsán arra az összefüggő és több szakterületet érintő kérdéskörre keresünk választ, hogy az általános építészeti tendenciák függvényében és a színház-tól mint középülettől megkívtat építészeti igényesség mellett a kor építéstechnikai színvonala és körülményei valamint a színpadtechnika fejlődése hogyan befolyásolta az építészeti kialakítást.

Budapest, 2010. február 28.

/Dr. Krähling János/